

Lausunto

19.01.2024

Asia: VN/31701/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoituksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen tavoitteista (1 §)

Sosiaalialan osaamiskeskusverkoston lausunto sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoituksesta. Sosiaalityön tutkimuksen tavoitteet ovat hyvät, erityisesti vaikuttavuusperustaisuuden painottuminen on tärkeä tavoite. Vaikuttavuustutkimusta on sosiaalihuollossa toistaiseksi ollut melko vähän. Huomioitavaa on, että rahoituksen lyhyt kesto on ristiriidassa vaikuttavuuden tutkimisen tavoitteen kanssa. Osaamiskeskusverkosto kehottaa pohtimaan, olisiko jatkorahoitukselle luotava tietyin ehdoin mahdollisuus omana väylänään. Tämä voisi tukea tutkimusten tulosten viemistä käytäntöihin. Sanoitus palvelujärjestelmässä tehtävästä tutkimuksesta vaatii tarkennusta. Palvelujärjestelmään kohdistuva ja palvelujärjestelmässä tehtävä tutkimus ovat eri asioita. Tutkimustiedon hyödyntämiseen ja sen levittämiseen käytäntöön tulisi kiinnittää huomiota sosiaalityön tutkimusperusteisuuden vahvistamiseksi.

2. Lausunnonantajan näkemykset yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen painoalueista (2 §)

Painopistealueet ovat yleisesti ottaen hyvät, ja vaikuttavuusperustaisuuden ja asiakasturvallisuuden huomioiminen tärkeää. Sosiaalityön työmenetelmien tutkimus ei enää ole omana painoalueenaan, vaan asetuksen perusteella tutkimuksen tulisi kohdentua sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmään. Palvelujärjestelmän määrittely jää vaillinaiseksi. Työmenetelmien sijasta painoalueena on innovaatiot sosiaalityössä. Haasteena on vähäinen vaikuttavuustutkimus olemassa olevista menetelmistä. Vaikuttavien menetelmien käyttöönotto ja hyödyntäminen edellyttävät laadukasta arviointitutkimusta. Sosiaalihuollossa on suuri tarve tutkimusnäyttöön perustuvilla työmenetelmillä ja suosituksilla.

Innovaatioiden tutkimuksen osalta jää avoimeksi myös millä aineistolla näitä on mahdollista tutkia, ja miten ylipäänsä määritellään innovaatio. Painopistealueina mainitaan ennakoivan, ehkäisevän ja rakenteellisen sosiaalityön tutkimus. Sanapari ”ennakoiva sosiaalityö” jää epäselväksi.

3. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmästä (3 §)

Ei lausuttavaa.

4. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän tehtävistä (4 §)

Erytystä huomiota olisi kiinnitettävä päättyvän kauden tutkimusten arvioinnissa siihen, millainen käytännön yhteys ja hyöty tutkimuksilla on. Tutkimustiedon levittäminen ja sen hyödyntäminen sosiaalihuollon käytäntöön on ensisijaisen tärkeää.

5. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän kokoonpanosta (5 §)

Pidämme tärkeänä sosiaalialan osaamiskeskusten mukanaoloa arviointiryhmässä. Arviointiryhmän laaja-alainen osaaminen on varmistettava riittävän kattavalla kokoonpanolla niin hyvinvointialueilta, tiedeyhteisöstä, oppilaitoksista kuin osaamiskeskuksistakin. Osaamiskeskusten edustus ryhmän kokoonpanossa tukee sosiaalityön tutkimuksen käytäntörelevanssia.

6. Lausunnonantajan näkemykset voimaantulosta (6 §)

Ei lausuttavaa.

7. Onko asetuksen olennaisia vaikutuksia arvioitu riittävästi? Mitä muita olennaisia vaikutuksia asetuksella voidaan arvioida olevan?

Rahoitus terveydenhuollon ja sosiaalihuollon välillä jakautuu epätasaisesti, kun huomioidaan palveluiden kustannukset. Rahoituksen tasaisempaa jakautumista tulisi edistää. Terveydenhuollon tutkimuksen rahoitusosuus on moninkertainen verrattuna sosiaalityön tutkimukseen. Sosiaalityön tutkimukseen panostaminen on sote-uudistuksen näkökulmasta tärkeää. Vuosien 2020 – 2023 tutkimusten arviointitutkimukseen panostaminen on erittäin kannattavaa. Huomiona, että tutkimusten rahoitus on kovin lyhyt kattavan vaikuttavuustutkimuksen toteuttamiseksi.

8. Muita yleisiä huomioita ehdotuksesta?

Sosiaalialan osaamiskeskusverkosto kiittää mahdollisuudesta lausua asetuksesta. Yllä kuvattujen kysymysten lisäksi haluamme tuoda esiin seuraavat näkökohdat. Menetelmien, tehokkuuden ja innovaatioiden tutkimus ei ole suoraan siirrettävissä terveydenhuollosta sosiaalihuollon kontekstiin. Pidämme riskinä sitä, että sosiaalityön erityisyys unohtuu.

Mahdollisuus osallistua tutkimukseen mainitaan perustelumuistiossa mahdollisena sosiaalityön vetovoimatekijänä, mitä voi pitää kannattavana ajatuksena huomioiden henkilöstötilanteen koko maassa, ja mikä osaltaan vahvistaa sosiaalityön käytännön tutkimusperustaisuuden vahvistumista. Huomioitavaa on dosenttitasoisten sosiaalityön tutkijoiden vähäinen määrä.

Palomäki Kaisa

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca - Sosiaalialan
osaamiskeskusverkoston psta Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Socca